

Μακεδονικά

Τόμ. 4, Αρ. 1 (1960)

Χαριλάου Γεωργ. Τσέκου, ιατρού-παθολόγου,
Ιστορία του Ασβεστοχωρίου

Στίλπων Π. Κυριακίδης

doi: [10.12681/makedonika.776](https://doi.org/10.12681/makedonika.776)

Copyright © 2014, Στίλπων Π. Κυριακίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κυριακίδης Σ. Π. (1960). Χαριλάου Γεωργ. Τσέκου, ιατρού-παθολόγου, Ιστορία του Ασβεστοχωρίου. *Μακεδονικά*, 4(1), 615–617. <https://doi.org/10.12681/makedonika.776>

751), τὸ ὁποῖον καὶ κλείει τὴν ὅλην ἱστορίαν. Εἰς αὐτὸ ἐξετάζεται πρῶτον αὐτὸς οὗτος ὁ Πορθητῆς ὡς ἄρχων καὶ ὡς ἄνθρωπος, ἔπειτα ἡ κατάστασις καὶ ἡ κοινωνία κατὰ τοὺς χρόνους του, αἱ τέχναι, τὰ γράμματα καὶ ἡ ἐπιστήμη καὶ τέλος αἱ σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν Δύσιν. Τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ συγγραφέως εἶναι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀξιανάγνωστα. Ὁ συγγραφεὺς δὲν ἀμφιβάλλει ὅτι ὁ Πορθητῆς ὑπῆρξε φίλος τῆς ποιήσεως, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης, θέτει ὁμως φραγμὸν εἰς τὰς κρατούσας ὀωμαντικὰς ἰδέας περὶ αὐτοῦ, ὡς αὐτὸ τοῦτο Μαικήνα τῆς ἰταλικῆς τέχνης. Ἐπίσης ἀναγνωρίζει τὴν ἀνεξιθρησκείαν αὐτοῦ ἀπέναντι ὄλων τῶν κατακτηθέντων λαῶν, ἥτις δὲν ἐστερεῖτο πολιτικῆς σκοπιμότητος, διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκαλλιεργεῖτο ἡ ὑφισταμένη μετὰ τούτων διαίρεσις, ἐν τούτοις τὸν νίζει πολὺ ὀρθῶς ὅτι ἡ δημιουργηθεῖσα κατάστασις ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὴν φυσικὴν ἐπιβίωσιν τῶν ἀτόμων, τὴν ὁποῖαν ταῦτα ὤφειλον εἰς τὴν χάριν ἢ τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ κατακτητοῦ. Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι, Σέρβοι καὶ Βόσνιοι καὶ Ἄλβανοὶ ἔζων βίον ἄνευ ἱστορίας. Τὸ ἄνθος τῆς νεότητος αὐτῶν ἀπεσπᾶτο διὰ τοῦ παιδομαζώματος καὶ ὑπεχρεοῦτο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σουλτάνου, ὅπου συνεχωνεύετο τελείως μὲ τὴν ἄρχουσαν ξένην ἐθνότητά. Πᾶσα ἐπιστροφή εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον ἦτο ἀπηγορευμένη.

Τὸ ἔργον ἀπευθύνεται κυρίως εἰς τὸ εὐρύτερον ἀναγνωστικὸν κοινὸν τῶν φιλιστόρων καὶ ὄχι εἰς τοὺς εἰδικοὺς ἱστορικοὺς καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἀπηλλαγμένον σημειώσεων, παραπομπῶν καὶ παρεκβάσεων, αἱ ὁποῖαι, ἐὰν ἐδημοσιεύοντο, θὰ ἐδιπλασίαζον τὸν ὄγκον αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν μορφὴν ταύτην δὲν παύει νὰ εἶναι αὐστηρῶς ἐπιστημονικὸν καὶ κατὰ τὸ ἀνθρωπίνως δυνατόν ἐξηκριβωμένον.

Τὸ ἔργον ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον γερμανιστί, δευτέρα δ' ἔκδοσις αὐτοῦ, παρουσιάζουσα ἀρκετὰς βελτιώσεις, ἐγένετο εἰς τὴν γαλλικὴν, τρίτη εἶναι ἡ παρούσα εἰς τὴν ἰταλικὴν. Ἡ μετάφρασις ὑπῆρξεν ἔργον τῆς Ene-lina Polaceo. Καὶ ἡ ἔκδοσις αὕτη παρουσιάζει περαιτέρω βελτιώσεις, εἶναι δὲ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐμφανίσεως ἀνάλογος πρὸς τὴν σπουδαιότητα τοῦ περιεχομένου. Ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος δὲν ἐφείσθη δαπανῶν διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν τοῦ βιβλίου ἐκτύπωσιν καὶ τὴν διακόσμησιν δι' ὠραιότατων πολυχρῶμων καὶ μὴ πινάκων, ἀντιγράφων παλαιῶν εἰκόνων ἐκ χειρογράφων ἢ καὶ αὐτοτελῶν, πολλὰ τῶν ὁποίων εἶναι σύγχρονοι πρὸς τὸν Πορθητῆν.

ΣΤΙΑΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Χαριλάου Γεωργ. Τσέκου, Ιατροῦ - παθολόγου, Ἱστορία τοῦ Ἀσβεστοχωρίου. Θεσσαλονίκη, Ἰανουάριος 1957. 8ον μικρόν, σ. 207.

Ἡ ἱστορία αὕτη τῆς γειτονικῆς πρὸς τὴν Θεσσαλονικὴν πόλιν τῆς Ἀσβεστοχωρίου εἶναι προῖον τῆς ἀγάπης τοῦ συγγραφέως πρὸς τὴν γενέτειραν. Οὗτος ἐφρόντισε μετ' ἀγάπης καὶ ἐπιμελείας νὰ συλλέξῃ πᾶν ὅ,τι

ἦτο δυνατόν νὰ ἐπισχέσιν πρὸς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν αὐτῆς. Τὸ βιβλίον διαφεύεται εἰς δύο μέρη. Τὸ πρῶτον (σ. 17 - 148) ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Ἀσβεστοχωρίου ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ συνοικισμοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, τὸ δεύτερον (σ. 149 - 207) ἀφορᾷ εἰς τὰ σχολεῖα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του μέχρι σήμερον.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον μέρος ὁ συγγραφεὺς, μὴ εὐρίσκων γραπτὰς πηγὰς, ἀναγκάζεται νὰ στηριχθῆ εἰς ἐπιτοπίους παραδόσεις. Ὡς γνωστὸν ἡ πολίχνη κεῖται ἐντὸς στενῆς διαβάσεως μεταξὺ δύο βουνοσειρῶν, διὰ τῆς ὁποίας διήρχετο διακλάδωσις τῆς τῆς Ἑγνατίας ὁδοῦ, συντομεύουσα αὐτὴν τὴν διακλάδωσιν ἐχρησιμοποιοῦν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας αἱ ταχυδρομικαὶ ἄμαξαι. Τὸ μέρος ἐθεωρήθη κατάλληλον διὰ τὴν ἐγκατάστασιν φρουρᾶς ἐξ ἀρματολῶν, χάριν τῶν ὁποίων ὠκοδομήθησαν μικρὰ πυργοειδῆ φυλάκια, κοῦλες λεγόμεναι, μία τῶν ὁποίων ἔφερε τὸ ὄνομα κοῦλα τοῦ καπετάνιου. Οἱ ἀρματολοὶ οὗτοι, ὅπως συνήθως, ἦσαν Ἕλληνες, ἡ δὲ παράδοσις λέγει ὅτι οἱ παλαιότεροι προήρχοντο ἐκ Μάνης, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον βεβαίωσι καὶ ἡ μέχρι σήμερον ὑπαρξίς οἰκογενειῶν, φερουσῶν ἐπώνυμα μανιάτικα, οἷον *Μουρτζίνος*, *Μονιάτσης* καὶ εἴ τι ἄλλο. Ἐκ τῶν ἀρματολῶν τούτων καὶ τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἀπετελέσθη ὁ πρῶτος πυρὴν τοῦ συνοικισμοῦ, ὁ ὁποῖος ὀνομάσθη *Νιχώρι*, οὗτω δὲ ἀπεκάλουν τὸ χωρίον παλαιότερον καὶ οἱ Θεσσαλονικεῖς. Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι μοναδικόν, διότι ὑπάρχει καὶ ἄλλο χωρίον παρὰ τὴν Θεσσαλονικίην, φέρον παρόμοιον ὄνομα, ἡ *Νιουχοροῦδα*. Τὸ ὄνομα Ἀσβεστοχώρι εἶναι μετάφρασις τοῦ τουρκικοῦ *Κιρέτς - κιοῦ*, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ Τούρκοι ὀνόμασαν τὸ χωρίον βραδύτερον, ὅταν τοῦτο ἤρχισεν τὴν παραγωγὴν ἀσβέστου. Ὁ συνοικισμὸς οὗτος κατὰ τὴν παράδοσιν συνεπήχθη περὶ τὸ 1600. Ὅτι δὲ κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα ὑφίστατο ἤδη ὁ συνοικισμὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα *Κιρέτς - κιοῦ* βεβαιοῦται ἐκ τουρκικοῦ ἐγγράφου, χρονολογουμένου ἀπὸ τοῦ 1696. Ἡ παράδοσις περὶ ἀναπτύξεως τοῦ συνοικισμοῦ ἐξ ἐγκαταστάσεως ἀρματολῶν δὲν εἶναι ἀπίθανος. Ὁλιγώτερον πιθανὸν εἶναι ὅτι αὐτὴ ἐξ ἀρχῆς εἶχε σχέσιν πρὸς τὰς ταχυδρομικὰς ἄμαξας, οἱ ὁποῖαι εἶναι πολὺ ἀμφίβολον ἂν ἐλειτούργουν ἐν Τουρκίᾳ ἤδη κατὰ τὸ 1600.

Ὁ συνοικισμὸς φαίνεται ὅτι ἠῤῥήθη ταχέως διὰ τοῦ ἐποικισμοῦ διαφόρων οἰκογενειῶν ἐξ Ἄγραφων καὶ Θεσσαλίας, ὅπως ἀποδεικνύουν διάφορα οἰκογενειακὰ ὀνόματα, οἷον Κ α ρ α γ κ ο ὕ ν η ς κ.τ.τ. Λόγῳ δὲ τῆς ἀσβεστοποιίας φαίνεται ὅτι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ χωρίον καὶ ἀρκετοὶ Βουλγαροφῶνοι, οἱ ὁποῖοι καὶ μετέδωσαν εἰς τὸ χωρίον τὴν βουλγαρικὴν, ἡ ὁποία ὅμως λόγῳ τῆς συμβιώσεως μετὰ τῶν Ἑλλήνων προσέλαβε πολυάριθμα κοινότατα ἑλληνικὰ στοιχεῖα. Ὁ συγγραφεὺς παραθέτει (σ. 29) πολλὰς τοιαύτας λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀποδεικνύουν ἀσφαλῶς τὸ δίγλωσσον τῶν κατοίκων.

Περαιτέρω ο συγγραφεὺς παρέχει ἀρκετὰ στοιχεῖα διὰ τὸν λαϊκὸν βίον, ὅπως διὰ τὸ ἔνδυμα, τὰ ἔθιμα τοῦ γάμου, τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς πανηγύρεις, καὶ ἀρκετὰ σχετικὰ ἔθνη, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐκ τῶν πανελληνίως γνωστῶν. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα, μολοντοὶ ἀνεπαρκῆ, προσδίδουν εἰς τὸ βιβλίον καὶ λαογραφικὸν χαρακτῆρα.

Ὁ συγγραφεὺς παρακολουθεῖ κατόπιν τὴν οικονομικὴν ζωὴν τῶν κατοίκων, τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀσβεστοποιίας, τὰς ἀναγκαίας ἐνιαυσίας ἀποδημίας πρὸς ἐξευρέσιν ἐργασίας εἰς ἄλλους τόπους, ἔπειτα τὰ τῆς κοινωνικῆς, ἐθνικῆς καὶ μορφωτικῆς δράσεως τῶν κατοίκων, παραθέτει δὲ καὶ ὀνόματα λογίων καὶ ἐπιστημόνων ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος μέχρι σήμερον. Ἐνδιαφέροντα εἶναι καὶ ὅσα λέγει περὶ τῶν ἐθνικῶν φρονιμάτων τῶν κατοίκων, οἱ ὁποῖοι κακὴν κακῶς ἐξεδίωξαν τοὺς Βουλγάρους προπαγανδιστὰς, ἔλαβον δὲ μέρος ὄχι μόνον εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Τὰ περαιτέρω λεγόμενα περὶ διαφόρων μορφωτικῶν, φιλανθρωπικῶν καὶ ἐπαγγελματικῶν συλλόγων καὶ ὀργανώσεων ἀποδεικνύουν ἔντονον κοινωνικὴν, πνευματικὴν καὶ οικονομικὴν ζωὴν.

Εἰς τὸ δευτερον μέρος ἐξετάζονται τὰ τῶν σχολείων τῆς πολίχνης, ἀπαριθμοῦνται δὲ καὶ οἱ διάφοροι εὐεργεταί, οἱ ὁποῖοι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἰδρυσιν καὶ συντήρησιν αὐτῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ οἱ ἐν Μασσαλίᾳ ἐμπορευόμενοι Λεωνίδας Ἀργέντης καὶ Στέφανος Ζαφειρόπουλος, ὧν τὰ ὀνόματα εἶναι κεχαραγμένα ἐπὶ πλακῶς ἀνωθεν τῆς θύρας τοῦ Ἀρρεναγωγείου.

Τὸ βιβλίον κοσμεῖται διὰ πολυαρίθμων εἰκόνων, ἰδίᾳ προσώπων, τὰ ὁποῖα ἐτίμησαν τὴν πολίχνην ἢ εὐηργέτησαν τὰ σχολεῖα αὐτῆς.

Ἐν γένει τὸ βιβλίον ἔχει γραφὴν μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ παρέχει πολὺ καὶ ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα διὰ τὴν ζωὴν τῆς πολίχνης κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ χρησιμεύσουν ὡς τεκμήρια διὰ τὴν ζωὴν ἐν γένει τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων κατὰ τὴν χρονικὴν αὐτὴν περιόδον. Ἡ διάταξις ὁμως τῆς ὕλης θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι καλυτέρα, ὥστε νὰ ἀποφευχθοῦν μερικαὶ ἐπαναλήψεις. Αἰσθητὴ εἶναι καὶ ἡ ἔλλειψις ἀφθονωτέρων λαογραφικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα καλύτερον παντὸς ἄλλου χαρακτηρίζουν τὴν ζωὴν τῶν χωριῶν. Πάντως τὸ βιβλίον εἶναι χρήσιμον, εὐχῆς δὲ ἔργον θὰ ἦτο ἂν ὁ συγγραφεὺς εὗρισκε μιμητὰς καὶ ἐξ ἄλλων μακεδονικῶν κοινοτήτων.

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Charles Diehl, Byzantium: Greatness and Decline. Translated from the French by Naomi Walford. With Introduction and Bibliography by Peter Charanis Prof. of History, Rutgers, The State University General Editor, The Rutgers Byzantine Series. Rut-